

ملزومات انضباط مالی از دیدگاه مقام معظم رهبری (حفظه‌الله تعالی)

خسرو اسفندیاری صفا^۱، حبیب‌الله دهقان^۲

چکیده

انضباط مالی در راستای کاهش هزینه‌های غیر ضروری و پرهیز از تجمل‌گرایی و اسراف در سازمان‌ها و دستگاه‌های اداری الزامی به نظر می‌رسد. این مقاله با هدف تدوین ملزومات انضباط مالی صورت گرفته که بدون توجه به آن‌ها، فرایند انضباط مالی به نتیجه مطلوب رهنمون نخواهد شد. این پژوهش از نوع کاربردی بوده که با روش تحقیق تحلیل داده بنیاد صورت پذیرفته است. بر این اساس جامعه آماری شامل بیانات مقام معظم رهبری (حفظه‌الله تعالی)، در طول دوره ۹۴-۱۳۷۳ بررسی و ۲۰ مؤلفه برای انضباط مالی احصاء گشت که عبارتند از: صرفه‌جویی، عدم افراط و تفریط، اصلاحات در دستگاه قضایی، پررنگ شدن نقش نهادهای نظارتی، هماهنگی میان سه قوه، اولویت‌بندی مصارف، صرف منابع مالی در تولید به جای مصرف، مبارزه با فساد مالی، انضباط اجتماعی، توکل به خدا و داشتن شجاعت، داشتن تقوا، دوری از تجمل‌گرایی و مال‌اندوزی، شناسایی قوت‌ها و ضعف‌ها، برنامه‌ریزی، هماهنگی کارکرد با افکار و عقاید، گرفتن تصمیمات قاطع و اجرا در عمل، مدیران مؤمن و معتقد، قانون‌گرایی مدیران، کوچک شدن اندازه دولت، جلوگیری از شکل‌گیری انحصار خصوصی. با جمع‌بندی کلی ابعاد تحلیل داده بنیاد، الگویی مشتعل بر ملزومات انضباط مالی به‌دست آمد. در نهایت نیز با استفاده از توزیع پرسشنامه و روش AHP این الزامات اولویت‌بندی گردیدند.

واژه‌های کلیدی: امام خامنه‌ای (حفظه‌الله تعالی)، انضباط مالی، تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، ملزومات.

^۱ دکتری مدیریت دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ دانشجوی دکتری مدیریت مالی، مدرس دانشگاه افسری امام علی^(ع)

مقدمه

موضوع انضباط مالی و توجه به آن در تصمیم‌گیری‌ها و اتخاذ سیاست‌های پولی و مالی تحت هر شرایطی، از اهمیت بالایی برخوردار است. در شرایطی که رکود و بحران و آثار ناشی از آن‌ها در ساختار اقتصاد نمایان می‌شود، ضرورت اقدام برای انضباط مالی بیشتر می‌گردد. وقوع بحران مالی اخیر در ایالات متحده آمریکا و سرایت تدریجی آن به سایر بازارهای مالی بین‌المللی، سبب شد تا تمامی دولت‌ها به فکر چاره باشند و با استفاده از ابزارهای سیاستی مناسب، آثار منفی ناشی از بحران را کنترل نمایند. اینکه هر کشوری با توجه به ساختار و وضعیت اقتصادی خود، چه نوع سیاست اقتصادی را با در نظر گرفتن انضباط اقتصادی در جهت تعدیل آثار و پیامدهای ناشی از بحران و رکود انتخاب نماید، دارای اهمیت ویژه‌ای است.

در کشور ایران، مقام معظم رهبری همواره رعایت انضباط مالی، قناعت و صرفه‌جویی از سوی مردم و مخصوصاً مسئولان را به عنوان اولویت‌های مهم ایران مطرح نمودند. این مسئله نشانگر اهمیت اقتصاد در شکل‌گیری تمدن ایرانی اسلامی است؛ همچنین بیانگر وضعیت روز کشور است که ایشان در سال‌های متمادی به انضباط مالی و صرفه‌جویی به عنوان اولویت کشور اشاره نموده‌اند.

در این مقاله ابتدا به مفهوم انضباط مالی اشاره شده و پس از مروری بر ادبیات موضوع، برای استخراج ملزومات انضباط مالی، بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، بین سال‌های ۱۳۷۳ تا ۱۳۹۴ بررسی و با استفاده از روش راهبرد داده بنیاد، الگوی مفهومی مرتبط با موضوع استخراج گردیده است.

بیان مسئله و اهمیت و ضرورت تحقیق

به دلایل مختلف انتظارات جامعه از بهبود اوضاع اقتصادی به شدت بالا رفته است. گذشت سال‌ها از پیروزی انقلاب اسلامی، مقایسه وضعیت اقتصادی کشور با کشورهای هم‌تراز ایران در نقاط مختلف جهان که قبلاً از لحاظ اقتصادی ضعیف‌تر از ایران بوده‌اند (کره، مالزی، ترکیه و ...)، افزایش درآمد نفت در سال‌های اخیر و نیز وعده‌های دولت (؟) مبنی بر حل مشکلات اقتصادی با روش‌های انقلابی و نفی سیاست‌های دولت‌های گذشته را می‌توان از جمله عوامل مؤثر در افزایش انتظارات عمومی نسبت به بهبود سریع اوضاع اقتصادی دانست. این وضعیت می‌تواند فشار افکار عمومی را برای اقدامات عاجل دولت، به‌ویژه در مناطق محروم، افزایش دهد

و به مثابه عاملی در جهت تشویق افزایش مخارج دولت، عمل کند. حال اگر دولت در این شرایط، نقشه راه اقتصادی صحیحی نداشته باشد، ممکن است در ادامه سیاست‌هایی که تاکنون اتخاذ کرده است، اقداماتی را انجام دهد که در محیط اقتصادی کنونی کشور عدم تعادل را بیشتر کند و در نهایت بحرانی فراگیر در اقتصاد کشور به وجود آورد.

اگر از سطح کاملاً کلان اقتصادی به این مسئله بنگریم، مسئله اصلی اقتصاد کشور، تشکیل سرمایه (به‌ویژه توسط بخش خصوصی که بهره‌وری سرمایه‌گذاری بالاتری دارد) و افزایش تولید در همه بخش‌هاست؛ چرا که این امر، باعث افزایش اشتغال و درآمدها می‌شود و همچنین تورم قیمت‌ها را متوقف می‌کند. با اقدامات و جهت‌گیری‌هایی که صورت گرفته است، ریسک سرمایه‌گذاری و تولید نسبت به سال‌های گذشته بیشتر شده است، در نتیجه نرخ رشد عرضه کل کاهش یافته است؛ در حالی که در همان زمان تقاضای کل با افزایش بی‌رویه مخارج دولت افزایش یافته است. از آنجا که اتکای بودجه دولت نه به مالیات‌ها- که از عملکرد نظام اقتصادی حاصل می‌شود- بلکه به درآمد حاصل از فروش منابع ثروت ملی نفت است، به مثابه متغیری برون‌زا از طریق بودجه‌های دولت در اقتصاد کشور عمل می‌کند. انبساط مالی دولت در ایران از محل تبدیل درآمدهای ارزی حاصل از صدور نفت به ریال و لحاظ کردن آن در بودجه عمومی، همواره نگرانی‌هایی را از تشدید فشارهای تورمی و تبعات آن به همراه داشته است. خطر آن وجود دارد که بازخوردهای تصاعدی افزایش مخارج دولت، افزایش فشارهای تورمی، تلاش برای کنترل قیمت‌ها از طریق تثبیت اداری قیمت کالاها و نرخ بهره و افزایش بیشتر مخارج دولت، اقتصاد کشور را دچار بحران کند. (عسلی، ۱۳۸۵)

عملکرد هر نظام اقتصادی، حاصل عملکرد بازارهای کالا و خدمات، کار، پول و سرمایه است. حال مشاهده می‌کنیم که سیاست‌های اقتصادی کشور، بیشتر از طریق سیاست‌های نامناسب مالی و نبود انضباط مالی، موجب اختلال در این بازارها و تشدید عدم تعادل در نظام اقتصادی شده است.

ماهیت انضباط مالی

انضباط مالی از دو دیدگاه قابل تأمل و بررسی است: یکی دیدگاه کلان که در آن دولت، مقامات دولتی و بانک مرکزی، و دستگاه‌ها و مؤسسات دولتی موظف به اجرای انضباط مالی در تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب سیاست‌های پولی و مالی در سطح کشوری هستند؛ دیگری دیدگاه

خُرد است که در این دیدگاه انضباط مالی در سطح هر مؤسسه، شرکت و بنگاهی که دولتی یا تحت نظارت دولت باشد مورد توجه و اجرا قرار می‌گیرد.

منظور از انضباط مالی در بُعد کلان، رعایت سقف پیش‌بینی شده برای کل مخارج بخش عمومی در چارچوب درآمدهای قابل تحقق در یک دوره مالی و تقسیم بهینه بودجه بین برنامه‌های مختلف است که توسط دستگاه‌ها و مؤسسات دولتی اجرا می‌شود. گفتنی است که منظور از انضباط مالی، صرفاً توازن بودجه عمومی دولت نیست، بلکه منظور از تعادل مالی دولت، بی‌نیازی به استقراض توسط بخش عمومی برای انجام وظایف خود و ارائه کالاها و خدمات بخش عمومی است.

انضباط مالی از بُعد کلان در پیگیری دو هدف مهم خلاصه می‌شود:

الف) حذف برنامه‌هایی که دارای توجیه اقتصادی و اجتماعی نیستند و تقسیم مناسب بودجه دولت بین دستگاه‌ها و مؤسسات مختلف برای اجرای برنامه‌های محوله.

ب) کنترل حجم کل بودجه دولت در چارچوب درآمدهای قابل تحقق (شقاقی، ۱۳۸۵).

یکی از مهمترین عواملی که در ایجاد انضباط اقتصادی در سطح کلان مؤثر بوده است، انضباط پولی است. چنانچه قدرت استقراض بخش عمومی محدود باشد و بخش عمومی اجازه نداشته باشد که بیشتر از درآمدش در هر سال هزینه نماید، این فشارها به ایجاد بی‌انضباطی مالی در سطح کلان منجر نمی‌شود، بلکه تنها به جابه‌جایی بودجه بین برنامه‌های مختلف می‌انجامد. به طور کلی مسائلی که باعث از بین رفتن انضباط اقتصادی در نظام پولی و بانکی کشور می‌شود را می‌توان بر اساس وابستگی بیش از حد بانک مرکزی به دولت، عدم وجود نظام ارزیابی و نظارت مؤثر بر عملکرد شبکه بانکی، ارزش‌گذاری بیش از حد پول داخلی، اتکای بیش از حد کشور به درآمدهای ارزی حاصل از صادرات مواد خام و وجود نرخ سود تسهیلات کمتر از نرخ تورم طبقه‌بندی نمود (طیپی، ۱۳۹۳).

انضباط مالی در سطح خُرد با استفاده بهینه از بودجه، نیروی انسانی و امکانات هر دستگاه، مؤسسه، نهاد و یا شرکت دولتی که به نحوی از منابع عمومی منتفع می‌شوند، ارتباط می‌یابد. در مجموع، بازدهی یک بنگاه اقتصادی در چارچوب اهداف و وظایف آن بنگاه تعیین می‌شود. محصول یک بنگاه خصوصی معمولاً دارای قیمت بازاری است؛ ارزش محصول تولید شده توسط بنگاه در هر دوره مالی قابل محاسبه است و به راحتی می‌توان با توجه به درآمد و هزینه،

سودآوری شرکت‌ها را ارزیابی کرد. در چنین شرایطی، انضباط مالی برای یک شرکت خصوصی در دستیابی به بهبود شرایط سوددهی با استفاده از منابع و امکانات مالی موجود تعریف می‌شود.

برقراری انضباط مالی از منظر هر دو دیدگاه خرد و کلان، در مجموعه ارکان یک نظام اقتصادی از جنبه‌های گوناگون، ارزشمند و با اهمیت است و در نهایت بهبود محیط کسب و کار را در پی دارد. کارایی یک نظام اقتصادی منوط به کارایی بازارهای چهارگانه اقتصاد یعنی بازارهای کالا و خدمات، بازار کار، بازار پول و بازار سرمایه است. زیرا عملکرد هر نظام اقتصادی، برآیند کنش متقابل و همزمان این بازارهاست و سیاست‌های اقتصادی کشور عمدتاً از طریق سیاست‌های نامناسب مالی و نبود انضباط مالی باعث اختلال در این بازارها و تشدید عدم تعادل در نظام اقتصادی شده است (عسلی، ۱۳۸۵).

نبود انضباط مالی باعث ائتلاف منابع و کاهش کارایی آن می‌شود که این امر نشان‌دهنده ناتوانی دولت برای هدایت برنامه‌های مختلف است. وجود رویدادهای اقتصادی اخیر، مانند تحریم‌های بین‌المللی و بحران ارزی، ضرورت برقراری انضباط مالی و اقتصادی و همچنین اتخاذ سیاست‌های جدید ارزی توسط دولت را بیش از پیش نشان می‌دهد. در واقع عدم رعایت انضباط مالی که در چند سال اخیر اتفاق افتاد، عدم تعادل در بازارهای پولی و ارزی و سپس عدم تعادل در هر دو سطح خرد و کلان را افزایش داده است. همچنین عدم انضباط مالی، وخیم شدن اوضاع اقتصادی از منظر رکود و تورم را به صورت توأمان در پی داشت. با افزایش دامنه بی‌انضباطی در دستگاه‌های دولتی و افزایش بودجه برای تأمین هزینه این بی‌انضباطی‌ها، اصلاح بودجه و ارائه متمم‌های مکرر اجتناب ناپذیر می‌گردد (طیپی، ۱۳۹۳).

پیشینه پژوهش

باتینی و همکاران (۲۰۱۲) بر اهمیت تدوین سازوکار اجرای انضباط مالی برای بهبود وضعیت اقتصادی تأکید دارند. آن‌ها در مطالعه ریاضت اقتصادی به عنوان الگویی برای انضباط مالی موفق در ایالات متحده آمریکا، اروپا و ژاپن دریافتند که تشبیه‌های تدریجی و ملایم به تشبیه‌های تهاجمی و تندرو، به‌ویژه برای اقتصادهای در رکودی که با خطر بالای بدهی مواجه هستند، ترجیح داده می‌شود.

فتس و میهوف (۲۰۰۸) به شناخت هزینه‌های اقتصاد کلان ناشی از مدیریت بد سیاست مالی در نمونه بزرگی از کشورها پرداخته‌اند. تجزیه و تحلیل آن‌ها نشان می‌دهد که رفتار سیاست مالی به محیط نهادی و سیاسی بستگی دارد. دولت‌هایی که با محدودیت‌های بیشتری مواجه هستند، احتمال کمتری وجود دارد که از سیاست‌های مالی احتیاطی استفاده کنند. آن‌ها نشان می‌دهند که محدودیت‌های ضمنی می‌تواند مزایای مشابهی با هزینه‌های کمتر ارائه دهد و انعطاف‌پذیری قوانین مالی، تنها راه تحمیل انضباط در سیاست‌های مالی نیست.

هگن (۲۰۰۲) معتقد است، نرخ رشد پایین در آلمان، فرانسه و ایتالیا، نتیجه اقتصادهای بیش از حد مقرراتی بوده است که گرفتار بار مالیاتی سنگین و نظام‌های رفاهی مانع از اشتغال شده‌اند. با این حال، در چارچوب انضباط مالی در اتحادیه اروپا، دو راهکار در نظر گرفته شده است؛ یکی اجازه انعطاف‌پذیری بیشتر با در نظر گرفتن جریان‌های مالی کوتاه‌مدت و دیگری تقویت روش‌های نظارت که در آن عملکردهای مالی باید تحت نظارت مداوم از سوی یک نهاد مستقل از دولت‌ها و شورای اروپا باشد.

مونت و پاپانجی (۲۰۰۱)، از طریق داده‌های مربوط به دوره زمانی ۱۹۹۱-۱۹۶۳، برای ۲۰ منطقه در ایتالیا و تکنیک داده‌های تابلویی به روش حداقل مربعات دو مرحله‌ای، به این نتیجه رسیدند که اثر بی‌انضباطی مالی و فساد بر بازدهی مخارج سرمایه‌گذاری‌های خصوصی باعث کاهش کارایی مخارج سرمایه‌گذاری عمومی منفی است. فساد با تأثیر بر قید بودجه، درآمدهای دولت را کاهش می‌دهد و به دنبال آن، باعث کاهش رشد اقتصادی می‌شود. همچنین تأکید دارند که تأثیر منفی فساد بر سرمایه‌گذاری‌های خصوصی، موجب کاهش کارایی مخارج دولتی می‌شود.

سعید کریمی و همکاران (۱۳۹۰)، اثر انضباط مالی و فساد مالی بر ترکیب مخارج دولت به همراه سایر عوامل را مورد توجه قرار داده‌اند. در این راستا با استفاده از یک پانل، شامل اطلاعات آماری سال‌های ۲۰۰۷-۲۰۰۰، برای ۳۱ کشور منتخب در حال توسعه، ابتدا به همانندی متغیرها و وجود رابطه بلندمدت بین آن‌ها پرداخته شد و سپس با استفاده از تکنیک داده‌های تابلویی، اثر فساد مالی بر ترکیب مخارج دولت بررسی شد. نتایج حاکی از این بود که فساد مالی ترکیب مخارج دولت را به طور معناداری تحت تأثیر قرار می‌دهد، به طوری که در پی انضباط مالی و کاهش فساد مالی، سهم نسبی مخارج جاری، مخارج سرمایه‌انسانی و مخارج آموزشی و بهداشتی در تولید ناخالص داخلی افزایش می‌یابد.

اهداف تحقیق

- ✓ شناسایی الزامات انضباط مالی از منظر فرماندهی کل قوا امام خامنه‌ای
- ✓ استخراج الگوی مفهومی انضباط مالی منطبق با بیانات مقام معظم رهبری

سوالات تحقیق

- ✓ الزامات انضباط مالی از منظر فرماندهی کل قوا امام خامنه‌ای چیست؟
- ✓ الگوی مفهومی انضباط مالی منطبق با بیانات مقام معظم رهبری چیست؟
- ✓ الویت‌بندی الزامات انضباط مالی چگونه است؟

روش تحقیق

در این پژوهش کلیه سخنرانی‌های مقام معظم رهبری از سال ۷۳ تا ۹۴ به منظور احصاء الگوی مبنا قرار می‌گیرد. برای استخراج محتوای این سخنرانی‌ها دو روش قابل استفاده است. روش تحلیل محتوا و روش داده بنیاد. در روش تحلیل محتوا گاهی بر فراوانی استفاده از واژه‌ها و کلمات تاکید می‌شود که در اینجا مد نظر نیست.

در این پژوهش، از روش داده بنیاد استفاده شده است؛ بر اساس آن بیانات حضرت آقا کدگذاری شده و از طریق کدگذاری محوری، مقوله‌ها استخراج و بر اساس آن الزامات انضباط مالی از دیدگاه مقام معظم احصاء شده است. در نهایت پرسشنامه‌ای تنظیم و در اختیار فرماندهان نزاجا قرار گرفته و با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP) این الزامات رتبه‌بندی شده‌اند.

جامعه آماری ما را ۷۰ نفر از فرماندهان و کارکنان نزاجا تشکیل می‌دهند. با توجه به حجم جامعه آماری و محاسبات انجام شده بر اساس قواعد آماری و با توجه به جدول مورگان، تعداد ۵۹ نفر از فرماندهان نزاجا به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شدند. پرسشنامه تهیه شده در بین ۵۹ نفر از فرماندهان نزاجا توزیع گردید. از این میان، ۵۷ پرسشنامه برگشت داده شد که با بررسی انجام شده، ۵۱ پرسشنامه کامل و قابل استفاده بودند.

روش داده بنیاد

در سال‌های اخیر، گرایش به انجام پژوهش‌های کیفی، به ویژه پژوهش‌های منتشر شده مبتنی بر روش داده بنیاد رو به فزونی است.

روش داده بنیاد یکی از انواع روش‌های پژوهش کیفی است که هدف اصلی آن بیان فرایندهای اجتماعی و پژوهش نظری است. این شیوه برای تبیین فرایند پدیده‌ها در بستر اجتماعی آن‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد و روشی در جهت تعمیم نتایج حاصل از مشاهده خاص به نظریه‌ای جامع‌تر است. نظریه‌ای که در زندگی روزمره انسان‌ها رشد و تکامل می‌یابد. همان‌گونه که در معنای واژه «گراندد» نهفته است، روش داده بنیاد به عنوان شیوه‌ای برای خلق نظریه از داده‌ها در نظر گرفته می‌شود. این شیوه بهترین روش برای کشف فرایندهای اجتماعی و ساختار و روندهای شکل ذهن است.

بر پایه این طرح، نخستین کار کلیدی پژوهشگر کشف راه‌های جدید برای معنا دادن به دنیای اجتماعی است. دوم اینکه هدف تحلیل، فراهم ساختن چارچوبی رسمی برای درک پدیده مورد بررسی است. این نظریه باید به وسیله داده‌ها زمینه‌دار شود، نه آنکه بر آن تحمیل شود؛ به بیان دیگر روش داده بنیاد به طور اساسی روشی برای تحلیل داده‌هاست، نه تکنیکی برای گردآوری داده‌ها. از آنجا که هدف پژوهش حاضر خلق و پرورش یک نظریه و الگو به منظور تبیین انضباط مالی با مفاهیم منتج شده از داده‌های به‌دست آمده از بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بود، پژوهشگران روش داده بنیاد را به عنوان روش پژوهش برای این مطالعه انتخاب نمودند.

مراحل راهبرد روش داده بنیاد

با این اوصاف رویه‌های عمده راهبرد روش داده بنیاد به شرح زیر است:

- کدگذاری باز: نام گذاری مفاهیمی که بیانگر رویدادهای قطعی و دیگر نمونه‌های پدیده‌ها هستند.

- کدگذاری محوری: رویه‌هایی که از طریق آن‌ها داده‌ها در فرایندی مستمر با هم مقایسه می‌شوند تا پیوند بعد از کدگذاری باز میان مقوله‌ها مشخص شود.

- کدگذاری انتخابی: فرایند انتخاب مقوله محوری، پیوند نظام‌مند آن با دیگر مقوله‌ها، ارزش‌گذاری روابط آن‌ها و درج مقوله‌هایی که نیاز به تأیید و توسعه بیشتر دارند.

بر اساس این رویه‌ها، ابتدا نکات کلیدی داده‌ها احصاء و برای هر نکته یک کد معین می‌شود و سپس با مقایسه کدها چند کد که اشاره به یک جنبه مشترک پدیده مورد بررسی دارند، عنوان یک مفهوم به خود می‌گیرند. آنگاه چند مفهوم یک مقوله و چند مقوله در قالب نظریه متجلی می‌شود.

تجزیه و تحلیل

کدگذاری باز

نام‌گذاری طبقه‌بندی سخنان که بیانگر رویدادهای قطعی و دیگر نمونه‌های پدیده‌ها هستند.

جدول ۱- کدگذاری باز

ردیف	گزیده بیانات (داده)	شناسه	مفهوم (کد)
۱	یکی از راه‌های علاج صرفه‌جویی است، صرفه‌جویی کنید؛ در تقسیم و توزیع منابع داخلی، اولویت‌ها را رعایت کنید؛ این‌ها راه علاج است. بن‌بستی وجود ندارد. کمبود منابع، مشکل ما است، نه گره باز نشدنی ما؛ یک مشکلی است، این مشکل را باید برطرف کرد.	بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۴/۳/۶	
	درباره مسائل اقتصادی، من هم اول امسال و هم اول سال گذشته - هم به مسئولان، هم به مردم - تذکر دادم و گفتم: امروز دشمن چشمش به نقطه حساس اقتصادی است تا بلکه بتواند این کشور را از لحاظ اقتصادی دچار اختلال کند. هر چه می‌تواند اختلال ایجاد کند و هر چه هم نمی‌تواند، در تبلیغاتشان وانمود کنند که اختلال هست! این کاری است که امروز در تبلیغات دشمنان ما، با قدرت و به شکل‌های مختلف انجام می‌گیرد. راه مقابله هم انضباط مالی و صرفه‌جویی و نگاه پرهیزگرانه به مصرف‌گرایی است.	بیانات در دیدار مردم شیراز ۸۷/۲/۱۱	صرفه‌جویی

ردیف	گزیده بیانات (داده)	شناسه	مفهوم (کد)
۲	انضباط در همه امور، به ویژه انضباط مالی و اقتصادی به مفهوم «به اندازه خرج کردن، درست خرج کردن و در جای خود خرج کردن» مسئله بسیار مهمی است که استانداران باید با دقت آن را رعایت کنند. احترام مسئولان کشور به مقررات، لازمه رعایت مقررات از سوی مردم است و بسیاری از بی‌انضباطی‌های مالی که مردم مرتکب آن می‌شوند، از بی‌انضباطی در رفتار مسئولان ناشی می‌شود.	دیدار مسئولان وزارت کشور با رهبر انقلاب ۱۳۷۶/۱۰/۱۶	قانونگرایی مدیران
۳	پس در اموال شخصی و مالی که از راه حلال هم به دست آمده باشد، ریخت‌وپاش غلط و خلاف انضباط است. کسانی که اموال دولتی را مصرف می‌کنند، دیگر بیشتر. من از مسئولان امور می‌خواهم جداً در زمینه مصرف اموال عمومی، در جاهایی که اولویت ندارد - ولو ممکن است مورد نیاز هم باشد، اما نیاز درجه یک نیست - خودداری کنند. آن جایی که امر دایر است بین نیاز با اولویت و نیاز بی‌اولویت، خودداری کنید. آن جایی که نیاز نیست و حاجت نیست، حتماً مصرف نشود. آن جایی که حاجت هست، اما حاجت بالاتری نیز هست آن جا هم مصرف نشود و این امکان مالی در حاجت برتر و بالاتر مصرف گردد.	متن پیام نوروزی مقام معظم رهبری ۱۳۷۴/۱/۱	اولویت‌بندی مصارف
۴	ما منابع مالی کشور را کجا بیشتر مصرف می‌کنیم؟... اینکه دوستان تکیه کردید که ما این مقدار را به بخش خصوصی از حساب ذخیره ارزی یا از منابع دولتی تزریق کردیم؛ این فلسفه درست و سیاست درستی است...	بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۳/۶/۴	کوچک شدن اندازه دولت
	اقتصاد را معتقدیم که [نباید دولتی باشد] - بنده از قدیم معتقد بودم، یعنی همان زمانی هم که دولتی‌های ما دنبال اقتصاد دولتی بودند، بنده عقیده‌ای نداشتم؛ برایشان برای این معنا مثال‌هایی هم می‌زدم.	بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۲/۹/۱۹	

ردیف	گزیده بیانات (داده)	شناسه	مفهوم (کد)
۵	من بارها این را گفته‌ام، مثال زده‌ام و تکرار کرده‌ام که فساد در دستگاه اجرایی مثل این است که ما چندین لوله قطور آب به استخری وارد می‌کنیم؛ اما استخر پُر نمی‌شود؛ این همه تلاش انجام می‌گیرد، در عین حال انسان زوایای خالی را مشاهده می‌کند، که بخش عمده‌ای از این، مربوط می‌شود به فساد مالی و به رخنه‌های اخلاقی که در مجموعه دستگاه در سطوح مختلف وجود دارد. باید با این‌ها مبارزه و مقابله کنید.	بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۳/۶/۴	مبارزه با فساد مالی
۶	یک وقت انسان دستش را جمع جمع می‌کند، یک وقت باز باز؛ نه، هیچکدام از اینها نباشد. منظور این است که در امور مادی و مالی و اقتصادی، نه مشت بسته داشته باش، نه ولخرجی داشته باش.	بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۸/۶/۱۶	عدم افراط و تفریط
۷	نقاط ضعف را کم کنیم، نقاط قوت را اضافه کنیم و در شناخت نقاط قوت و ضعف، اشتباه نکنیم.	بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۰/۶/۵	شناسایی قوت‌ها و ضعف‌ها
۸	من در عید نوروز امسال، همه آحاد مردم را به انضباط اجتماعی و اقتصادی دعوت کردم. حال زمان رعایت آن است. همه انضباط را رعایت کنند. همه دقت داشته باشند که درست حرکت کنند. کار غیرقانونی نکنند؛ کار غیراخلاقی نکنند؛ سوءاستفاده نشود؛ از بیت‌المال صرف و خرج نشود...	بیانات در خطبه‌های نماز جمعه، ۱۳۷۴/۱۱/۲۰	انضباط اجتماعی

مفهوم (کد)	شناسه	گزیده بیانات (داده)	ردیف
هماهنگی کارکرد با افکار و عقاید	بیانات در خطبه‌های نماز جمعه، ۱۳۸۱/۹/۱	یک مصداق مهمّ نظم هم این است که میان کارکرد ما در جامعه و افکار و عقاید و شعارهای ما هماهنگی برقرار باشد. از بی‌نظمی‌های بسیار خطرناک یکی همین است که در جامعه‌ای مبانی فکری و عقیدتی و باورهایی که جامعه به آن ایمان و اعتقاد دارد، یک چیز باشد؛ اما رفتارهایی که براساس همین قواعد و باورها باید شکل بگیرد و هنجار عمومی اجتماعی را تشکیل دهد، با آن باورها و فکرها و مبانی منطبق نباشد.	۹
اصلاحات در دستگاه قضایی	بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۷۹/۱/۲۶	اگر جرم و جنایت هست؛ اگر دسترسی به قضاوت عادلانه نیست؛ اگر رسیدگی‌های قضایی طولانی می‌شود و پرونده‌ها مدت‌ها می‌ماند، این‌ها فساد است و باید اصلاح شود. باید از جرم و جنایت پیشگیری کرد. انقلاب، ما را به ایجاد این اصلاحات امر می‌کند و فرمان می‌دهد.	۱۰
برنامه‌ریزی	بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان، ۱۳۷۴/۲/۱۳	ما گفتیم: «وجدان کاری»، «انضباط اجتماعی» یا «انضباط اقتصادی و مالی». مسئولان کشور، دولت، قوه قضائیه و نمایندگان مجلس، باید برنامه‌ریزی کنند تا این کارها انجام گیرد، و آلا با اینکه تعریف کنند فلانی چه حرف خوبی زده، که کار تمام نمی‌شود!	۱۱
مدیران مؤمن و معتقد	بیانات در دیدار زائران و مجاوران بارگاه حضرت علی بن موسی الرضا، ۱۳۸۸/۱/۱	یکی از مصداق‌های عدالت، مبارزه با فساد مالی و اقتصادی است که بایستی جدی گرفته شود... خوب، کسانی که بخواهند این کارهای بزرگ را چه در زمینه پیشرفت، چه در زمینه عدالت انجام دهند، باید مدیرانی باشند که به این چیزها معتقد باشند؛ حقیقتاً عقیده داشته باشند که باید عدالت برقرار شود، باید با فساد مبارزه شود. مدیران معتقد و مؤمن به این مبانی که دارای شجاعت باشند، دارای اخلاص باشند، دارای تدبیر و عزم راسخ باشند، قطعاً می‌توانند این مقاصد و این اغراض عالی الهی را تحقق ببخشند.	۱۲

ردیف	گزیده بیانات (داده)	شناسه	مفهوم (کد)
۱۳	یک نسبتی باید در جامعه میان تولید و مصرف وجود داشته باشد؛ یک نسبت شایسته‌ای به سود تولید؛ یعنی تولید جامعه همیشه باید بر مصرف جامعه افزایش داشته باشد. جامعه از تولید موجود کشور استفاده کند؛ آنچه که زیادی هست، صرف اعتلای کشور شود. امروز در کشور ما این جوری نیست. مصرف ما به نسبت، از تولیدمان بیشتر است؛ این، کشور را به عقب می‌رساند؛	بیانات در دیدار زائران مجاوران بارگاه حضرت علی بن موسی الرضا، ۱۳۸۸/۱/۱	صرف منابع مالی در تولید به جای مصرف
۱۴	نگذارید در هیچ جای شهرداری فساد رخنه کند. البته کار دشواری است. شهرداری جایی است که انسان در آن با پول، با مردم، با مراجعان و با کسانی که حاضرند برای بعضی از مقاصد خود ولخرجی کنند، مواجه می‌شود. این‌طور جاها خیلی باید مراقب بود. این‌جاست که تقوای الهی به درد می‌خورد. تقوا زرهی است که اگر انسان آن را پوشید، تیرهای زهرآگین فساد و گناه در او کارگر نخواهد شد و او را از پا نخواهد انداخت.	بیانات در دیدار اعضای شورای شهر و شهردار تهران، ۱۳۸۲/۹/	داشتن تقوا
۱۵	تصور نکنید کسانی که از مصادره زمین‌های ملی و از قانون‌شکنی به سرمایه‌های بی‌حساب دست یافته‌اند و جریان‌های مالی را با ویژه‌خواری‌های خود به سمت جیب‌هایشان سرازیر کرده‌اند، الان که شما سر کار آمده‌اید، آرام بنشینند و دست از پا خطا نکنند؛ نخیر، اینها توطئه خواهند کرد؛ از نقاط ضعف استفاده خواهند کرد؛ نقاط ضعفی خواهند آفرید تا از آن‌ها استفاده کنند. باید مراقب این‌ها باشید. پس، هم به خدا توکل کنید و هم مراقب کسانی باشید که از صحت عمل شما ضربه می‌بینند...	بیانات در دیدار اعضای شورای شهر و شهردار تهران، ۱۳۸۲/۹/	توکل به خدا و داشتن شجاعت
۱۶	من چه در آن وقتی که در مأموریت ریاست جمهوری مشغول بودم و چه غیر آن زمان، نسبت به دیوان محاسبات، خیلی تأکید و حساسیت داشتم. خوب، بحمدالله، دیوان محاسبات حالا فعال است و کارهایی از قبیل مسئله تفریغ بودجه، نظارت بر بعضی از کارهای مربوط به بودجه کشور و صرف و خرج پول و صرفه‌جویی را پیگیری می‌کند. این کارها واقعاً با ارزش و خوب است. بدون شک، دولت سالم، خوب و خدمتگزار ما، از نقش مجلس خشنود است؛ چون مجلس در جهت اصلاح امور کشور و ضبط امور مالی - که جای ضبط و انضباط زیادی هم دارد- کمک دولت است.	بیانات در دیدار نمایندگان مجلس، ۱۳۷۴/۳/۸	پررنگتر شدن نقش نهادهای نظارتی

مفهوم (کد)	شناسه	گزیده بیانات (داده)	ردیف
دوری از تجمل‌گرایی و مال‌اندوزی	بیانات در دیدار فرماندهان و اعضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بمناسبت روز پاسدار ۱۳۷۳	نعمت و برکات خدا، مال همه است و همه باید از آن‌ها استفاده کنند. اما پرداختن به دنیا و شهوات، پرداختن به مال و مال‌اندوزی، پرداختن به خود بیش از پرداختن و اندیشیدن به جمع و هدف و خدا و دین خدا، دچار شدن به فساد اخلاقی اعم از فسادهای مالی، جنسی، اداری و اختلافات داخلی که این هم یک نوع فساد بسیار خطرناک است.	۱۷
گرفتن تصمیمات قاطع و اجرا در عمل	بیانات در همایش ملی ارتقای سلامت ۱۳۹۳/۹/۷	نفس اتمام آقایان به امر مبارزه با فساد را تحسین می‌کنم، لکن این سمینار و امثال آن بناست چه معجزه‌ای بکند؟ مگر وضعیت برای شما مسئولان سه قوه روشن نیست؟ با توجه به شرایط مناسب و امیدبخشی که از لحاظ همدلی و هماهنگی و همفکری بین مسئولان امر وجود دارد، چرا اقدام قاطع و اساسی انجام نمی‌گیرد که نتیجه را همه به طور ملموس مشاهده کنند. توقع من از آقایان محترم این است که چه با سمینار و چه بدون آن، تصمیمات قاطع و عملی بدون هرگونه ملاحظه‌ای بگیرند و اجرا کنند.	۱۸
هماهنگی میان سه قوه	فرمان هشت ماده‌ای به سران قوا درباره مبارزه با مفاسد اقتصادی، ۱۳۸۰/۲/۱۰	بخش‌های مختلف نظارتی در سه قوه از قبیل: سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات و وزارت اطلاعات باید با همکاری صمیمانه، نقاط دچار آسیب در گردش مالی و اقتصادی کشور را به درستی شناسایی کنند و محاکم قضایی و نیز مسئولان آسیب‌زدایی در هر مورد را یاری رسانند.	۱۹
جلوگیری از شکل‌گیری انحصار	بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۲/۹/۱۹	شما در زمینه اقتصاد هم معتقدید که اقتصاد دست مردم باید باشد؛ ما هم عقیده‌مان همین است و در تفسیر اصل ۴۴ این معنا را تبیین کردیم. خُب، معنای آن این نیست که دولت اجازه می‌دهد یک نفری فعالیت اقتصادی بکند و یک انحصاری را در اختیار بگیرد که این انحصار در نهایت به ضرر مردم است؛ جلوی او را می‌گیرید شما؛ جلوی انحصارات را می‌گیرید، جلوی تجاوز را می‌گیرید، جلوی فساد مالی را می‌گیرید، جلوی سوء استفاده از منابع دولتی و عمومی را می‌گیرید.	۲۰

کدگذاری محوری

با مقایسه مفاهیم (کدها) مختلف می توان زمینه های اشتراک بیشتری را میان آن ها کشف کرد که امکان طبقه بندی مفاهیم مشابه در قالب طبقه بندی های یکسان را فراهم خواهد ساخت. حاصل این مرحله از فرایند که شکل گیری مؤلفه ها می باشد:

جدول ۲- کدگذاری محوری

مفاهیم	مؤلفه ها	ردیف
صرفه جویی	اعتدال	۱
عدم افراط و تفریط		
اصلاحات در دستگاه قضایی	نظارت قوی	۲
پررنگ شدن نقش نهادهای نظارتی		
هماهنگی میان سه قوه		
اولویت بندی مصارف	تعیین اولویت ها	۳
صرف منابع مالی در تولید به جای مصرف		
مبارزه با فساد مالی	همت جمعی	۴
انضباط اجتماعی		
توکل به خدا و داشتن شجاعت	معنویت	۵
داشتن تقوا		
دوری از تجمل گرایی و مال اندوزی		
شناسایی قوت ها و ضعف ها	تعیین چارچوب	۶
برنامه ریزی		
هماهنگی کارکرد با افکار و عقاید	انضباط عملیاتی	۷
گرفتن تصمیمات قاطع و اجرا در عمل		
مدیران مؤمن و معتقد	سلامت مدیران	۸
قانون گرایی مدیران		
کوچک شدن اندازه دولت	انحصارزدایی	۹
جلوگیری از شکل گیری انحصار خصوصی		

کدگذاری انتخابی

در این مرحله، وجوه مشترک مؤلفه‌های سرآمده از مراحل قبلی شناسایی شده و با توجه به اشتراکات آن‌ها در دسته‌بندی کلی‌تر و محدودتری ساماندهی شدند.

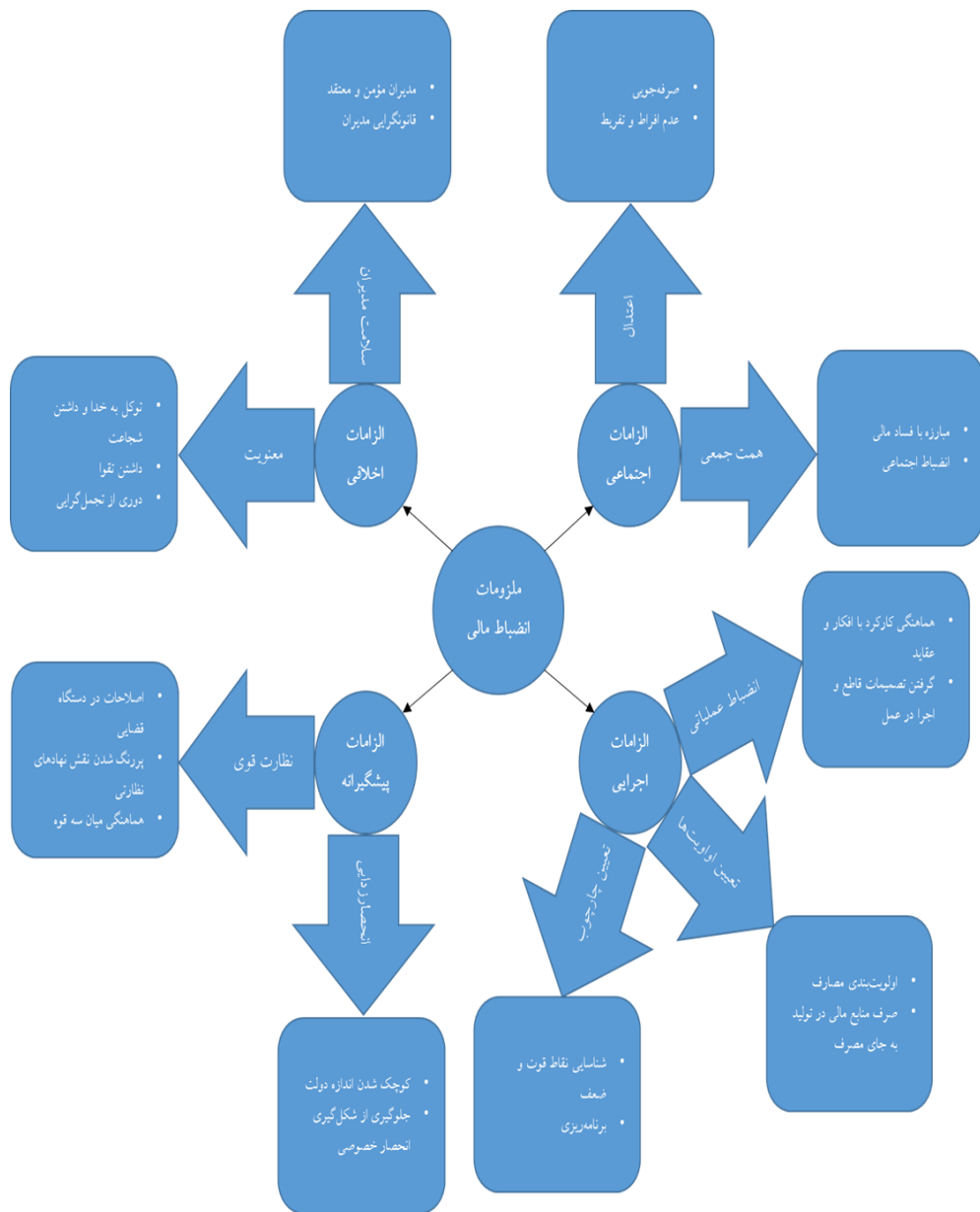
جدول ۳- کدگذاری انتخابی

متغیر وابسته (موضوع)	ابعاد (Dimensions)	مؤلفه‌ها (Components)
ملزومات انضباط مالی	الزامات اجتماعی	اعتدال
		همت جمعی
	الزامات اخلاقی	سلامت مدیران
		معنویت
	الزامات پیشگیرانه	انحصارزدایی
		نظارت قوی
	الزامات اجرایی	انضباط عملیاتی
		تعیین چارچوب
		تعیین اولویت‌ها

یافته‌های تحقیق

طرح نظریه و الگوسازی

تجزیه و تحلیل پایانی به منظور تکوین نظریه، در این مرحله، صورت می‌گیرد. با توجه به مؤلفه‌های پدیدار شده از دل بیانات، تصویر غنی‌تری از مفاهیم و مؤلفه‌ها، فراهم می‌گردد. در رمزگذاری گزینشی، به پالایش یافته‌های قبلی پرداخته شده و با طی این فرایند، در نهایت، چارچوب نظری زیر حاصل شده است:

نمودار ۱- الگوی مفهومی

در نهایت از طریق پرسشنامه و روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP) این الزامات از دیدگاه فرماندهان نزاجا مورد رتبه‌بندی قرار گرفت.

آزمون پایایی و روایی پرسشنامه

پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، مورد سنجش قرار گرفت. چون مقدار آلفای کرونباخ که توسط نرم افزار Spss محاسبه شد برابر با ۰/۹۸ است و این مقدار بزرگ‌تر از ۰/۷ می‌باشد؛ بنابراین پرسشنامه از پایایی مناسبی برخوردار است.

جدول ۴- آزمون پایایی پرسشنامه

تعداد گویه‌ها	آلفای کرونباخ
۱۰	۰/۹۸

برای تعیین اعتبار و روایی پرسشنامه در این تحقیق از روش اعتبار محتوا استفاده شده است. برای تعیین روایی با مطالعه منابع مربوط، طرح اولیه پرسشنامه تهیه و توسط استادان، کارشناسان و متخصصان بررسی شد. در نتیجه مواردی جهت اصلاح پیشنهاد گردید و نکات مبهم و نارسا برطرف و برخی گویه‌ها که ارتباط کمتری با اهداف تحقیق داشتند، اصلاح شد و پرسشنامه نهایی تدوین گردید.

جدول مقایسات زوجی بین این چهار الزام در زیر آمده است:

جدول ۵- جدول مقایسات زوجی

الزامات اجرایی	الزامات پیشگیرانه	الزامات اخلاقی	الزامات اجتماعی	
۰/۲۰	۲	۰/۵۰	۱	الزامات اجتماعی
۰/۳۳	۴	۱	۲	الزامات اخلاقی
۰/۱۳	۱	۰/۲۵	۰/۵۰	الزامات پیشگیرانه
۱	۸	۳	۵	الزامات اجرایی

سپس وزن‌ها بر طبق مراحل این تحلیل استخراج گردید. جدول وزن‌ها به صورت زیر به دست آمد:

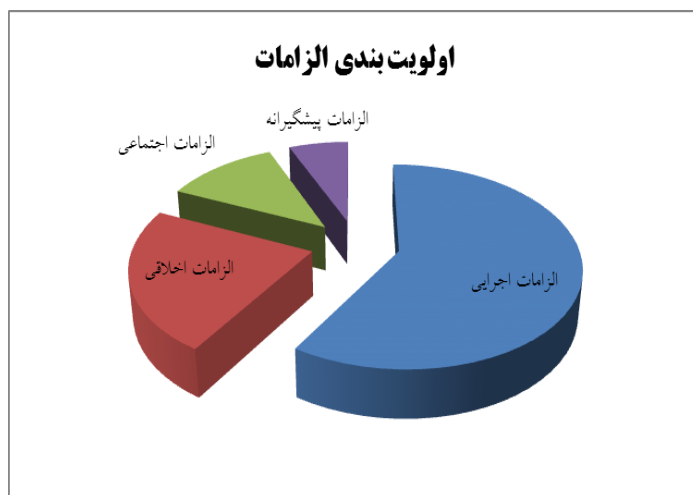
جدول ۶- جدول وزن ها

وزن ها	الزامات اجرایی	الزامات پیشگیرانه	الزامات اخلاقی	الزامات اجتماعی	
۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۳	۰/۱۱	۰/۱۲	الزامات اجتماعی
۰/۲۳	۰/۲۰	۰/۲۷	۰/۲۱	۰/۲۴	الزامات اخلاقی
۰/۰۶	۰/۰۸	۰/۰۷	۰/۰۵	۰/۰۶	الزامات پیشگیرانه
۰/۵۹	۰/۶۰	۰/۵۳	۰/۶۳	۰/۵۹	الزامات اجرایی

بنابراین اولویت بندی این الزامات به صورت شکل زیر خواهد بود:

جدول ۷- اولویت ها

وزن ها	الزامات انضباط مالی	اولویت ها
۰/۵۹	الزامات اجرایی	۱
۰/۲۳	الزامات اخلاقی	۲
۰/۱۲	الزامات اجتماعی	۳
۰/۰۶	الزامات پیشگیرانه	۴

نمودار ۲- اولویت بندی الزامات

نتیجه‌گیری

انضباط مالی نه تنها به هنگام وقوع رکود و بحران در اتخاذ سیاست‌های پولی و مالی جهت مقابله با آثار ناشی از بحران، بلکه در شرایط عادی اقتصاد نیز دارای اهمیت است و باید به آن توجه کافی شود. هر چه ابزار متنوع‌تر و کاراتری از انضباط مالی در یک کشور به کار گرفته شود، آن کشور در مواجهه با مشکلات اقتصادی و یا بروز بحران‌های اقتصادی، آسیب‌پذیری کمتری خواهد داشت.

در این پژوهش با مروری بر بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بین سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۷۳ اقدام به استخراج مؤلفه‌ها و ملزومات انضباط مالی گردید. با استفاده از الگوی راهبرد داده بنیاد بیانات معظم‌له کدگذاری گردید و ۲۰ مؤلفه برای دستیابی به انضباط مالی استخراج گردید. این مؤلفه‌ها عبارتند از:

صرفه‌جویی، عدم افراط و تفریط، اصلاحات در دستگاه قضایی، پررنگ شدن نقش نهادهای نظارتی، هماهنگی میان سه قوه، اولویت‌بندی مصارف، صرف منابع مالی در تولید به جای مصرف، مبارزه با فساد مالی، انضباط اجتماعی، توکل به خدا و داشتن شجاعت، داشتن تقوا، دوری از تجمل‌گرایی و مال‌اندوزی، شناسایی قوت‌ها و ضعف‌ها، برنامه‌ریزی، هماهنگی کارکرد با افکار و عقاید، گرفتن تصمیمات قاطع و اجرا در عمل، مدیران مؤمن و معتقد، قانونگرایی مدیران، کوچک شدن اندازه دولت، جلوگیری از شکل‌گیری انحصار خصوصی.

سپس نقاط اشتراک بین این مؤلفه‌ها شناسایی شد و در قالب ۹ مفهوم دسته‌بندی شدند. این ۹ مفهوم عبارتند از:

اعتدال، همت جمعی، سلامت مدیران، معنویت، انحصارزدایی، نظارت قوی، انضباط عملیاتی، تعیین چارچوب، تعیین اولویت‌ها.

سرانجام این مفاهیم در قالب ۴ مقوله الزامات اجتماعی، اخلاقی، پیش‌گیرانه و اجرایی متجلی گردیدند و الگوی مفهومی مورد نظر استخراج گردید. در نهایت نیز با استفاده از توزیع پرسشنامه و روش AHP این الزامات اولویت‌بندی گردیدند.

راهکارها

در زیر به تعدادی از راهکارهایی اشاره می‌شود که می‌تواند به عنوان ابزار و سیاست‌هایی از انضباط مالی در مقابله با بحران اقتصادی به کار گرفته شود:

- در حوزه سیاست‌های پولی، درجه استقلال بانک مرکزی بر نرخ رشد پول در گردش و نقدینگی جامعه تأثیر بسزایی دارد و متغیرهای کلان اقتصادی مانند نرخ تورم، بیکاری و میزان کسری بودجه دولت‌ها، تحت تأثیر اعتبار و استقلال بانک مرکزی قرار دارند. در نتیجه، هر چه بانک مرکزی از استقلال بیشتری برخوردار باشد و وابستگی کمتری به دولت داشته باشد، استقراض دولت از بانک مرکزی و افزایش نقدینگی محدودتر می‌شود و در چنین شرایطی دولت نمی‌تواند بیش از درآمدهایش، هزینه نماید و ناچار به رعایت انضباط مالی در تصمیم‌گیری‌های سیاستی خود است.

- اگر دولت در عملکرد خود به موضوع انضباط مالی اهمیت دهد و درآمدهای ارزی کشور را که از صادرات نفت به دست می‌آید، به جای تأمین مالی هزینه‌های جاری خود، بخشی از آن را در پروژه‌های سرمایه‌گذاری و تولیدی و بخش دیگر را به عنوان ذخایر بین‌المللی بانک مرکزی انباشت نماید، به هنگام بروز مشکلات اقتصادی، مانند تحریم‌های بین‌المللی و یا بحران‌های مالی جهانی، با کسری بودجه پیش‌بینی نشده مواجه نخواهد شد.

- وجود انضباط مالی در برنامه‌های دولت به هنگام تصمیم‌گیری برای تأمین مالی کسری بودجه باعث می‌شود که دولت به جای استقراض از بانک مرکزی، از راه‌های مختلف دیگر مانند انتشار اوراق قرضه، کاهش مخارج غیرضروری خود، افزایش مالیات‌ها تا جایی که سبب کاهش سرمایه‌گذاری توسط بنگاه‌ها نشود و یا تغییر در تخصیص بودجه و اعتبارات بین بخش‌های مختلف، کسری بودجه خود را جبران نماید. اتخاذ شیوه‌های نوین در عملیاتی کردن بودجه دولت به عنوان مصداقی از انضباط مالی در سطح کلان مطرح است.

- بدون بهبود فضای کسب و کار و اصلاح سازمان تولید در سطح خرد و کلان، خروج از رکود اقتصادی امکان‌پذیر نیست. کاهش هزینه مبادله فعالیت‌های اقتصادی از طریق مبارزه با انحصار، حذف بوروکراسی، اصلاح قانون کار و ایجاد امنیت اقتصادی به منزله پویایی و تداوم در انضباط مالی و ابزار مناسبی برای تحریک سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی است.

- با توجه به بیانات مقام معظم رهبری، بخش‌های مختلف نظارتی در سه قوه از قبیل: سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات و وزارت اطلاعات باید با همکاری صمیمانه، نقاط دچار آسیب در گردش مالی و اقتصادی کشور را به درستی شناسایی کنند. با تشکیل دادگاه اختصاصی به امور اقتصادی با شعب کافی، از اطاله دادرسی جلوگیری شود و پرونده‌ها به‌طور تخصصی توسط قضاتی آشنا به مسائل اقتصادی حل و فصل شود. همچنین استقلال قضات نیز برای تحت الشعاع قرار نگرفتن این پرونده‌ها باید مد نظر قرار بگیرد.

فهرست منابع

۱- بیانات مقام معظم رهبری (مد ظله‌العالی)

- بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۴/۳/۶
- بیانات در دیدار مردم شیراز ۸۷/۲/۱۱
- بیانات دیدار مسئولان وزارت کشور با رهبر انقلاب ۱۳۷۶/۱۰/۶
- متن پیام نوروزی مقام معظم رهبری ۱۳۷۴/۱/۱
- بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۳/۶/۴
- بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۲/۹/۱۹
- بیانات در دیدار نمایندگان مجلس ۱۳۸۳/۳/۲۷
- بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۳/۶/۴
- بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۸/۶/۱۶
- بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۰/۶/۵
- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه، ۱۳۷۴/۱۱/۲۰
- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه، ۱۳۸۱/۹/۱
- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۷۹/۱/۲۶
- بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان، ۱۳۷۴/۲/۱۳
- بیانات در دیدار زائران و مجاوران بارگاه حضرت علی‌بن‌موسی‌الرضا، ۱۳۸۸/۱/۱
- بیانات در دیدار منتخبان مردم در شورای شهر تهران، ۱۳۸۱/۱۲/۱۹
- بیانات در دیدار زائران و مجاوران بارگاه حضرت علی‌بن‌موسی‌الرضا، ۱۳۸۸/۱/۱
- بیانات در دیدار اعضای شورای شهر و شهردار تهران، ۱۳۸۲/۹/
- بیانات در دیدار اعضای شورای شهر و شهردار تهران، ۱۳۸۲/۹/

بیانات در دیدار نمایندگان مجلس، ۱۳۷۴/۳/۸

بیانات در دیدار فرماندهان و اعضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، به مناسبت روز پاسدار
۱۳۷۳

بیانات در همایش ملی ارتقای سلامت ۱۳۹۳/۹/۷

فرمان هشت ماده‌ای به سران قوا درباره مبارزه با مفاسد اقتصادی، ۱۳۸۰/۲/۱۰

بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۲/۹/۱۹

۲- شقاقی سحر، (۱۳۸۵)، «انضباط مالی کاهش هزینه‌های و افزایش کارایی منابع»، مجله برنامه اقتصادی، شماره ۱۹۲، صص ۱۶-۱۸.

۳- عسلی، مهدی، (۱۳۸۵)، ضرورت وجود انضباط مالی، روزنامه دنیای اقتصاد، شماره ۱۱۸۴، صص ۳۲.

۴- طیبی، کامیل، (۱۳۹۳)، انضباط مالی: ابزاری برای مقابله با رکود و بحران، نشریه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی، سال پانزدهم، شماره ۷۰، صص ۱۸-۱۴.

۵- کریمی پتانلار، سعید؛ بابازاده، محمد؛ حمیدی، نعیمه، (۱۳۹۰)، اثر فساد مالی بر ترکیب مخارج دولت: مطالعه موردی کشورهای منتخب در حال توسعه، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی (رویکرد اسلامی-ایرانی)، سال دوازدهم، شماره ۴.

6- Batini, N. , Giovanni, C. and Giovanni, M. (2012), "Successful Austerity in the United States, Europe and Japan", IMF Working Paper, Vol. 12, No. 190, pp. 32-4.

7- Del Monte, Alfredo & Papangi, Erasmo (2001), Public Expenditure, Corruption, and Economic Growth: The case of Italy, European Journal of Political Economy, vol.17.

8- Fatas, A. and Mihov, I. (2008), Fiscal Discipline, Volatility and Growth, World Bank, Washington D.C. ISBN 978-0-8213-7084-1 ,pp. 43-74

9- Hagen, J. V. (2003), Fiscal Discipline and Growth in Euro-land, Experiences with the Stability and Growth Pact", Center for European Integration Studies, Working Paper.